

Biện pháp giúp học sinh nâng cao kỹ năng nghe hiểu trong bài thi tiếng Anh Cambridge Young Learner English cấp độ Flyers

Phạm Kiên Thành*

*GV tiếng Anh Trường Tiểu học Lê Đức Thọ, P 15, Q Gò Vấp, TP Hồ Chí Minh

Received: 7/1/2023; Accepted: 13/1/2023; Published: 18/1/2023

Abstract: The educational objective of the English subject in the 2018 General Education Program is to improve students' communication skills, including listening and speaking skills; develop their dynamism, creativity and positivity in order to create students' ability to recognize and solve problems. The article presents measures to help primary school students improve their listening comprehension skills in the English test.

Keywords: Measures, listening comprehension skills, English test, students.

1. Mở đầu

Trong chương trình GDPT 2018, môn Tiếng Anh đã được chú trọng. Ở cấp tiểu học, nội dung DH Tiếng Anh giúp học sinh (HS) hình thành và phát triển năng lực (PTNL) giao tiếp, đặc biệt là hai kỹ năng nghe và nói ở giai đoạn đầu cấp, thông qua luyện tập thực hành để phát triển đồng đều cả bốn kỹ năng nghe, nói, đọc, viết ở giai đoạn học tập tiếp theo.

Chương trình tiếng Anh tổng quát Cambridge YLE có tính liên thông, rất hay và bổ ích. Các bài thi ở từng kỹ năng được thiết kế với nhiều kênh hình ảnh, màu sắc, chữ viết thu hút, bắt mắt, phù hợp với đặc điểm tâm lý học sinh tiểu học (HSTH). Từng phần trong từng bài kiểm tra các kỹ năng được thiết kế nhiều dạng bài khai thác tối đa năng lực ngôn ngữ, bám sát với những ngữ cảnh và tình huống thực tiễn trong cuộc sống hàng ngày.

Tuy nhiên, nhiều tiết học kỹ năng nghe chỉ đơn thuần là giáo viên (GV) bật file bài nghe và sau đó cho HS hoàn thành các yêu cầu của bài tập nghe dẫn đến tình trạng HS còn nghe qua loa, đối phó cũng như chưa hiểu rõ tường tận nội dung đoạn hội thoại trong giao tiếp tiếng Anh. Nếu HS thời gian dài học kỹ năng nghe nhưng chưa có PP học đúng đắn lâu dần sẽ dẫn đến tâm lý chán nản khi học, làm bài tập kết quả sẽ không cao hoặc trong giao tiếp tiếng Anh sẽ không hiểu người khác đang nói gì. Vì vậy, đề tài “Biện pháp giúp học sinh nâng cao kỹ năng nghe – hiểu trong bài thi Cambridge Young Learners cấp độ Flyers” là một vấn đề hết sức cần thiết nhằm nâng cao CLDH tiếng Anh hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng nâng cao kỹ năng nghe hiểu trong bài thi tiếng Anh của HS

2.1.1. Thuận lợi: Hằng năm, Bộ GD&ĐT, Sở

GD&ĐT, Phòng GD&ĐT quận đã phối hợp với các nhà xuất bản, các trường trên địa bàn TP tổ chức nhiều lớp tập huấn, bồi dưỡng cho CBQL, GV tiếng Anh về những đổi mới PPDH, hình thức tổ chức tiết dạy hay... nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập bộ môn tiếng Anh. Hiện nay HSTH tại TPHCM có cơ hội học tiếng Anh từ lớp 1. Số lượng HSTH tham gia các kì thi lấy chứng chỉ quốc tế của Cambridge qua từng năm ngày một tăng.

Các trường tiểu học trên địa bàn quận đã phối hợp với các trung tâm ngoại ngữ có uy tín tổ chức cho HSTH tiếp xúc và rèn luyện khả năng giao tiếp với các GV bản ngữ. Đội ngũ GV tiếng Anh đang từng chuẩn hóa, năng động, có trình độ nghiệp vụ sư phạm, giàu kinh nghiệm tăng cao.

CSVC các trường được trang bị hiện đại như máy tính, bảng tương tác, loa, Itools, máy chiếu... cùng với các phần mềm thiết kế riêng cho môn tiếng Anh.

Đa số phụ huynh đã có nhận thức về tầm quan trọng của học môn tiếng Anh, đã, đầu tư cũng quan tâm việc học tiếng Anh của con em mình.

2.1.2. Khó khăn: Hầu hết số lượng HSTH ở TPHCM đang bị quá tải dẫn đến một số lớp có thể có từ 40 đến 50 HS. Trình độ tiếng Anh của các HS trong lớp không đồng đều. Phụ huynh chưa quan tâm nhiều đến môn học này vì nghĩ đó là môn phụ. Vẫn còn một bộ phận học sinh không có hứng thú học. Trong quá trình học kỹ năng nghe, HSTH còn gặp khó khăn về nghe các âm tiết tiếng Anh, trong việc hiểu được lời nói được diễn đạt nhanh và tự nhiên của người bản xứ, chưa có kiến thức nền tảng và vốn từ để có thể hiểu được chủ đề hay mục đích của bài nghe.

2.2. Biện pháp giúp HS nâng cao kỹ năng nghe hiểu trong bài thi tiếng Anh

Nghe là một kỹ năng mà người học tiếng Anh tiếp

xúc nhiều trong thời gian đầu khi làm quen với ngôn ngữ. Khi học nghe sẽ giúp HS nâng cao KNGT, nhận diện và nghe được nhiều giọng khác nhau, như tiếng Anh giọng Anh-Anh, Anh-Mỹ; từ đó nâng cao khả năng nghe hiểu. Trong quá trình tiếp thu ngôn ngữ, nghe các đoạn hội thoại phù hợp theo từng cấp độ sẽ giúp HS tiếp xúc với ngôn ngữ, HS nhận được thông tin về ngữ pháp, từ vựng, cách phát âm, nhịp điệu, ngữ điệu từ đơn giản đến nâng cao. Điều này góp phần hỗ trợ các kỹ năng nói, đọc, viết, đặc biệt trong việc cải thiện kỹ năng nói của HS.

Tuy nhiên, HS thường gặp khó khăn khi học nghe vì các lý do như: HS không kiểm soát được tốc độ bài nói, không thể tạm dừng để tìm hiểu ý nghĩa của đoạn hội thoại; bài tập nghe thường được nghe khoảng 2 – 3 lần, không như những bài tập đọc hiểu là được đọc đi đọc lại. Bên cạnh đó, HSTH chưa có kiến thức chuyên sâu và gặp khó khăn khi nghe các âm tiết (syllables), dấu nhấn (stress), giọng nói (accent), ngữ điệu (intonation), âm cuối (ending sounds), âm nối (linking sounds) trong tiếng Anh và khó khăn trong hiểu được lời nói được diễn đạt nhanh và tự nhiên của người bản xứ. Trong một số trường hợp, chất lượng âm thanh cũng ảnh hưởng đến khả năng nghe – hiểu của HS, giọng nói trong file nghe có nhiều khả năng bị biến dạng do tiếng ồn xung quanh hoặc phương tiện truyền âm thanh. Ngoài ra, HS phải giải quyết đồng thời một nhiệm vụ khác trong khi nghe, ví dụ: điền từ, nối hình, trả lời câu hỏi, ghi chú, tô màu, viết từ...

Trước khi nghe (Pre-listening)

Để HS tiếp cận và có cái nhìn tổng quát về những gì HS sắp nghe, nghe hiểu và làm tốt các dạng bài cũng như giúp HS yêu thích khi học kỹ năng này, GV chuẩn bị và thiết kế một số hoạt động mở đầu (Pre-listening). Giai đoạn này thường kéo dài 5-7 phút, ngoài việc cung cấp các từ vựng mới hoặc mẫu câu mà HS cần phải hiểu trong bài nghe, còn thực hiện một số nhiệm vụ (tasks) để dẫn dắt HS vào nội dung bài.

Một số hình thức tổ chức hoạt động trong giai đoạn trước khi nghe mà GV áp dụng:

- Quan sát hình ảnh cũng như gợi mở chủ đề bài nghe với những câu hỏi dẫn dắt.

- Tổ chức một số trò chơi: Who has quick eyes? What can you see?, Who is faster?, Snap, Stand up game, Crosswords... để dẫn dắt HS biết chủ đề liên quan đến nội dung chính bài nghe.

- Dạy từ vựng mới hoặc từ khóa chính xuất hiện trong nội dung bài nghe thông qua bài giảng điện tử Power Point, qua trò chơi, qua ngữ cảnh.

Để HS thực hiện tốt các yêu cầu của bài nghe, GV cung cấp cho HS một số lưu ý, lời khuyên để HS nâng

cao kỹ năng nghe hiểu và làm tốt các yêu cầu của bài ở giai đoạn tiếp theo. Cụ thể như: Đọc và nghe lời hướng dẫn của người đọc (speaker) trong file nghe trước mỗi phần nghe giúp HS biết những thông tin cụ thể như có bao nhiêu câu hỏi, cách làm; Lắng nghe kỹ ví dụ đưa ra ở đầu mỗi phần giúp HS biết cách trả lời các câu hỏi và đoán được mạch nói chuyện của các nhân vật; Gạch dưới từ khóa chính và quan trọng trong câu hỏi; Hiểu từng ngữ cảnh, ý nghĩa từng bức tranh sẽ giúp HS tìm ra phương án trả lời đúng; Đọc kỹ câu hỏi và suy nghĩ tìm câu trả lời đúng nếu họ đang đưa ra một ý kiến hoặc thể hiện một thái độ hoặc một cảm giác; Dự đoán câu trả lời cần điền: Tên? Danh từ? Con số? Nơi chốn? Câu trả lời thực tế?; Dạy một số cấu trúc, mẫu câu cần thiết được sử dụng trong bài để HS vận dụng; Chú ý các cụm từ gây nhiễu thông tin thường sử dụng như: But, I'm sorry, Oh no!, Uhm! Let me see... và các yếu tố khác như: giọng đọc biểu cảm của nhân vật, việc nhấn mạnh các từ, cụm từ khi nói... Cuối cùng, kiểm tra âm thanh từ file nghe cũng là việc làm cần thiết. Khi bật file nghe, GV kiểm tra và đảm bảo rằng âm lượng đã đủ nghe hay chưa. Nếu HS ngồi cuối lớp, GV điều chỉnh âm thanh để tất cả HS trong lớp có thể nghe rõ lời thoại.

Trong khi nghe (While-listening)

Giai đoạn trong khi nghe (While-listening) là giai đoạn chính và quan trọng nhất, nó chiếm phần lớn thời gian trong 1 tiết học, thường kéo dài khoảng từ 15-20 phút.

GV lựa chọn những bài nghe có chủ đề gần gũi, quen thuộc, phù hợp với từng giai đoạn học của HS. Tài liệu luyện thi chọn cho HS ôn luyện đó là các sách luyện thi chính thống của nhà xuất bản Đại học Cambridge như: Fun for Flyers, bộ sách luyện thi Cambridge Authentic Examination và các bài Sample Flyers Tests với các đề thi bám sát thực tế. Qua các đề thi, HS được nghe nhiều giọng đọc, tình huống, ngữ cảnh thực tế khác nhau từ đó nâng cao khả năng nghe hiểu ở đa dạng các chủ đề và áp dụng trong giao tiếp thực tiễn.

Các bước cho HS tiến hành thực hành kỹ năng nghe ở giai đoạn trong khi nghe trong từng tiết học:

- Bước 1: Bật file nghe cho HS nghe lần 1, ở lần nghe này GV yêu cầu HS nghe để có cái nhìn tổng quát và nắm được ý chính của cả bài (general idea) và kết hợp nghe thông tin để hoàn thành các dạng bài.

- Bước 2: Cho HS nghe lần 2, trong lần nghe này, HS sẽ tập trung nghe tìm ý chính, cụ thể hoặc tập trung ở những câu khó, có thông tin gây nhiễu hoặc những câu HS chưa trả lời được sau khi nghe lần 1 để hoàn thành các câu hỏi.

- Bước 3: Bao quát xem HS đã hoàn thành bài hay chưa, ở bước này có thể cho HS nghe thêm lần 3 nếu bài nghe khó và những câu mà đa số HS còn mắc lỗi sai hoặc chưa hoàn thành xong các câu hỏi. Tùy vào mức độ dễ hay khó của bài nghe, GV tiến hành cho HS nghe 2 hoặc 3 lần.

Sau khi nghe (Post-listening)

Giai đoạn sau khi nghe (Post-listening) là giai đoạn đóng vai trò quan trọng vì giúp đánh giá, nhận xét cung cấp thông tin phản hồi cho GV và HS, để kịp thời điều chỉnh quá trình DH, hỗ trợ, thúc đẩy sự tiến bộ của HS theo mục tiêu giáo dục.

Các bước kiểm tra, đánh giá sau mỗi bài nghe GV thường áp dụng như sau:

- Bước 1: GV cho HS thảo luận bài tập sau khi nghe, thảo luận theo cặp, theo nhóm. Yêu cầu HS phải dò lại các câu trả lời cũng như kiểm tra và hạn chế tối đa việc bỏ trống các câu trả lời.

- Bước 2: GV mời HS lên bảng viết đáp án hoặc nêu đáp án mình làm, và cho các HS khác nhận xét hoặc nêu ý kiến khác (nếu có).

- Bước 3: GV đánh giá, chốt ý, giải đáp đưa câu trả lời đúng, cho HS sửa bài và nhắc nhở HS tránh những lỗi sai thường gặp. Ở bước này, nếu HS làm sai mà vẫn chưa nghe ra được thông tin vì sao đáp án GV đưa ra là đúng, GV có thể cho HS nghe lại đoạn hội thoại, bấm dừng lại ở những thông tin cần thiết mà HS làm sai hoặc chưa nghe ra để HS nghe hiểu và biết lý do tại sao mình làm sai, sai chỗ nào hoặc nghe lại kỹ hơn.

- Bước 4: Cho HS làm 1, 2 bài tập củng cố, ghi nhớ lại nội dung bài nghe cho HS (miêu tả, tóm tắt, trả lời câu hỏi, đúng – sai, điền từ còn thiếu, sửa lỗi...) hoặc cho HS ghi chú lại số câu đúng mà HS nghe được trong phiếu đánh giá.

Một số hình thức KTĐG mở rộng, củng cố ở phần sau khi nghe (Post-listening) sau khi HS đã sửa bài nghe: HS miêu tả bức tranh/ tóm tắt lại nội dung bài nghe; HS trả lời thảo luận các câu hỏi liên quan đến bài nghe; Đa dạng, lồng ghép soạn thêm các dạng bài tập bổ trợ cho HS xoay quanh nội dung bài nghe vừa được luyện tập; Nói về một chủ đề dựa vào chủ đề đoạn hội thoại vừa nghe. Ngoài ra, GV thiết kế các phiếu đánh giá mức độ làm bài của HS bằng việc yêu cầu HS ghi số câu làm đúng trên tổng số câu của bài nghe..

2.3. Kết quả đạt được

Qua thời gian thực hiện biện pháp này trong giảng dạy đối với các lớp 5 tại trường, HS đã quen thuộc và biết thực hiện các dạng bài nghe cấp độ Flyers, có kỹ năng làm bài tốt, đạt số câu đúng nhiều hơn. Đối với những HS học chậm, học lực trung bình, cũng đã quen

thuộc với dạng thức (format), biết cách thực hiện từng phần của bài thi, khả năng nghe hiểu của HS cũng cải thiện đáng kể, HS có thể nghe hiểu những đoạn hội thoại ngắn, đơn giản và quen thuộc với sự trợ giúp của những hình ảnh.

Trong năm học 2021-2022 do ảnh hưởng của dịch Covid-19, HS trên địa bàn TP Hồ Chí Minh phải học theo hình thức trực tuyến suốt học kỳ 1. Dù gặp nhiều khó khăn trong giảng dạy trực tuyến nhưng bằng sự nỗ lực, cố gắng của cả thầy và trò cũng như vận dụng biện pháp đã được đề cập ở trên, tổng số HS các lớp khối 5 tại trường đã đạt được tỉ lệ trên 50% HS đạt chứng chỉ Cambridge Flyers, đáp ứng được chỉ tiêu đầu ra của HS lớp 5 trường tiên tiến hiện đại.

Không những vậy, thông qua các dạng bài nghe cấp độ Flyers được lồng ghép trong các đề ôn tập, đề thi học kỳ giúp học sinh làm quen, tự tin và luyện tập kỹ năng nghe theo chuẩn quốc tế. Bên cạnh đó, giáo viên cũng từng bước giúp HS tiếp cận được đánh giá các kỹ năng tiếng Anh theo chuẩn quốc tế. Hiện nay, số lượng HSTH hoàn thành tốt và hoàn thành môn tiếng Anh ở giai đoạn cuối học kỳ 1 và cuối năm học 2021-2022 ở các lớp có sự thay đổi rõ rệt.

3. Kết luận

Đổi mới PPDH tiếng Anh theo định hướng phát huy khả năng giao tiếp của HS trong đó áp dụng các kỹ thuật dạy kỹ năng nghe hiểu tích cực giúp HS vượt qua khó khăn trong quá trình nghe hiểu tiếng Anh, HS được rèn luyện và trang bị những năng lực giao tiếp, học tập bộ môn tiếng Anh theo chiều hướng khoa học, có lộ trình và đúng PP. Đồng thời, hỗ trợ tích cực DH tiếng Anh và kỹ năng nghe hiểu trở nên nhẹ nhàng, đầy cảm hứng và hấp dẫn góp phần nâng cao CLDH bộ môn, hình thành kỹ năng ngôn ngữ và kỹ năng làm bài thi nghe hiểu cho HS, gắn với PPDH tiếng Anh theo chương trình GDPT 2018 kết hợp DH theo định hướng PTNL giúp HS có đầy đủ kỹ năng tham gia các kỳ thi của Cambridge YLE.

Tài liệu tham khảo

1. Adrian Doff (2004). Teach English – A training course for teachers. Cambridge University Press. British Council.
2. Bộ sách ôn Cambridge Flyers 1-9.
3. Bộ sách ôn Cambridge Authentic Examination Papers 1-4.
4. Cambridge English Young Learners 2018 exam update (2017). Cambridge English Language Assessment.
5. Cambridge English Young Learners Starters Movers Flyers. (2017). Handbook for Teachers for exams from 2018.